

РЕШЕНИЕ

№ 4840

гр. София, 17.07.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XXV КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 16.06.2023 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Маруся Йорданова

**ЧЛЕНОВЕ: Маргарита Немска
Виржиния Петрова**

при участието на секретаря Десислава В Симеонова и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **4327** по описа за **2023** година докладвано от съдия Виржиния Петрова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 285, ал. 1, изр.2 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/, във вр. с глава дванадесета от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/.

Образувано е по касационна жалба на Главна дирекция "Охрана" (ГДО), срещу Решение № 1314/ 28.02.2023 г. по адм. дело № 8749/ 2012 г. на Административен съд-София- град (АССГ) в ЧАСТТА, с която Главна Дирекция „Охрана” при Министерство на правосъдието е осъдена да заплати на К. Д. И. обезщетение за неимуществени вреди в размер на 1250 лв., ведно със законната лихва върху сумата, считано от 29.06.2022 г.

Касационният жалбоподател счита решението в обжалваната част за неправилно, поради необоснованост и нарушение на материалния закон. На първо място счита, че липсва незаконосъобразно поведение на администрацията, което да се е отразило неблагоприятно в правната сфера на лицето. На следващо място счита, че съдът не е установил причинно-следствена връзка между твърдените от ищеца в исковата молба болки и страдания и твърдените незаконни действия или бездействия на служители на ГДО. По същество моли да се отмени обжалваното решение и да се отхвърли изцяло иска на лицето.

В съдебно заседание, касаторът, редовно призован, не се представлява.

Ответникът- К. Д. И., редовно призован за съдебно заседание, не се явява лично и не

се представлява. Няма постъпило писмено становище или отговор на касационна жалба.

Софийска градска прокуратура се представлява от прокурор М., която изразява становище за неоснователност на касационната жалба.

Административен съд - София-град, XXV касационен състав, в качеството си на касационна инстанция, като взе предвид наведените в жалбата доводи и като съобрази разпоредбата на чл.218 АПК, приема следното:

Касационната жалба е подадена в установения с чл.211, ал.1 АПК 14 - дневен срок, от надлежна страна, срещу подлежащ на касационна проверка съдебен акт и същата е процесуално допустима.

Разгледана по същество, жалбата е основателна.

Първоинстанционното производство е било образувано по искова претенция предявена от К. Д. И., понастоящем в Затвора в [населено място], срещу Главна дирекция "Охрана, с претенции за присъждане на обезщетение за причинени му неимуществени вреди по време на конвоиране в периода от 28.09.2020 г. до 01.06.2022 г., както и на 13.12.2019 г. (общо 109 конвоирания) в общ размер на 30 000 лв., ведно със законната лихва, от датата на подаване на исквата молба до окончателното изплащане на сумата.

С обжалвания съдебен акт Главна Дирекция Охрана е ОСЪДЕНА да заплати на К. Д. И. сумата от 1250 (хиляда двеста и петдесет) лева, представляваща обезщетение за причинени неимуществени вреди, изразяващи се в претърпени физически болки и страдания, предизвикани от причинени травми, поради транспортирането му на 13.12.2019 г. и на 21.05.2021 г., с автомобили, собственост на Главна Дирекция „Охрана“ без обезопасителен колан или друго техническо средство, предотвратяващо нараняване при внезапно спиране или инцидент, както следва:

- сумата от 500 лв. за претърпени неимуществени вреди от конвоирането на ищеца на 13.12.2019г., ведно със законната лихва, считано от 29.06.2022 г. до окончателното изплащане на сумата.

- сумата от 750 лв. за претърпени неимуществени вреди от конвоирането на ищеца на 21.05.2021г. ведно със законната лихва, считано от 29.06.2022 г. до окончателното изплащане на сумата.

като е ОТХВЪРЛИЛ исковите претенции за останалите случаи на конвоиране и до пълния предявен размер от 30 000 лева.

Срещу частта, в която искът е бил отхвърлен, К. Д. И. е подал касационна жалба, която с разпореждане на първоинстанционния състав е оставена без движение. В дадения от съда срок, порокът не е отстранен, поради което с разпореждане от 20.04.2023г. касационната жалба на К. И. е върната. Разпореждането за връща не е обжалвано и същото е влязло в законна сила, а с него и тази част от решението, с която искът е бил отхвърлен, поради което в тази част, същото не е предмет на касационна проверка.

За да постанови решението си, първоинстанционният състав е установил, че през визирания в исквата молба период (от 28.09.2020 г. до 01.06.2022 г.), както и на 13.12.2019 г., К. Д. И. е изтърпявал наказание „Лишаване от свобода“ и е бил конвоиран със специализирани автомобили на Главна Дирекция „Охрана“ до различни съдилища, в областни градове на страната, във връзка с водени дела, по които той е бил страна.

На първата дата – 13.12.2019 г. ищецът е бил превозван от Затвора – С. до Затвора –

П., а на втората – 21.05.2021г. същият е бил конвоиран от Затвора – С. към Затвора – В.. Съдът е приел е за установено, че след конвоирането и на двете дати, И. е потърсил медицинска помощ.

За автомобилите на Главна Дирекция „Охрана“ е прието, че са били регистрирани по предвидения в българското законодателство ред. Същите са били преустроени и пригодени за превозване на задържани или лишени от свобода лица, като помещението на автомобила, където те са превозвани е било отделено от помещението на надзирателите с решетка, с едностранно заключващо устройство на вратите. В помещението на конвоираните лица имало монтирани неподвижни места за сядане по дължината на автомобила. Местата са монтирани така, че да може да се демонтират детайли от тях, с което се изключва възможността от оборудване с колан. Имало заварени метални дръжки-ръкохватки, за които конвоираните да се държат по време на превоза.

По искане на ищеца, по делото е разпитан свидетелят Хали А. Х., който споделил впечатления относно здравословното състояние на ищеца и неговите преживявания и оплаквания след конвоирането.

С оглед установеното по делото съдът е извършил преглед на правото на Европейският съюз и практиката на Европейският съд по правата на човека.

На база установените данни съдът е намерил, че независимо, че специализираните автомобили, с които е бил превозван ищеца номинално са отговаряли на всички технически и нормативни изисквания за извършване на такъв вид транспорт, липсата на предпазни колани или друго техническо средство, което да не позволява телата на конвоираните лица да се движат в различни посоки по време на движението на автомобила, е могло да предизвика и в случая е предизвикало физически болки за ищеца на 13.12.2019 г. и на 21.05.2021 г., както и че органите на ГД Охрана е следвало, с цел избягването на жестоко, нечовешко или унижително отношение към тези лица, да намерят подходящ технически начин, чрез който да бъде предотвратено евентуалното нараняване на транспортираното лице при внезапно спиране на автомобила или при възникване на пътен инцидент.

За останалите дати на транспортиране, съдът е приел, че няма данни, за възникването на инциденти и твърдението за претърпени неимуществени вреди е останало недоказано.

В заключение адм. съд е преценил, че исковата претенция на К. И. е частично основателна, като я е уважил в размер на общо 1250 лв. и е отхвърлил същата в останалата част до пълния предявен размер.

Решението в осъдителната част е НЕПРАВИЛНО, поради нарушение на материалния закон и необоснованост.

Материално-правната уредба на твърдяното право се съдържа в чл.1, ал.1 ЗОДОВ, а след измененията на ЗИНЗС (ДВ бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г.).

Съгласно чл.845, ал.1 от ЗИНЗС, „държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС". Разпоредбата на чл.3 от закона предвижда, че „ осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение", като за нарушение се смята и „поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване

на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или поразят чувство на страх, незащитеност или малоценност".

Материалноправните предпоставки за ангажиране отговорността на държавата за вреди по реда на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС се обуславят от кумулативното наличие на следния фактически състав:

- 1) незаконни действия, между изброените в чл.3 от ЗИНЗС, извършени от длъжностни лица на ответника, които представляват административна дейност по смисъла на специалните ЗИНЗС и ППЗИН;
- 2) реално претърпяна от ищеца вреда; и
- 3) пряка причинно - следствена връзка между незаконните действия/бездействия и вредата.

Видно от данните, съставляващи основание на исковата молба, в казуса по делото се претендират вреди от фактически действия и бездействия на органи и служители на Главна дирекция Охрана. Съгласно чл.204, ал.4 АПК, в този случай незаконосъобразността на действието и/или бездействието се установява от съда, пред който е предявен искът за вреди.

Съгласно нормата на чл. 205 АПК, искът за обезщетение се предявява срещу юридическото лице, представлявано от органа, от чийто незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите. В разглеждания казус надлежен ответник по иска е Главна дирекция „Охрана“ при Министерство на правосъдието.

Разпоредбата на чл. 391, ал. 2 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) предвижда, че Главна дирекция "Охрана" е юридическо лице със седалище С. към министъра на правосъдието. По силата на чл. 391, ал. 3, т. 6 ЗСВ Главна дирекция "Охрана" конвоира обвиняеми и подсъдими, за които се иска или е постановена мярка за неотклонение задържане под стража, или лица, изтърпяващи наказания в местата за лишаване от свобода, до органите на съдебната власт. Съгласно чл. 1, ал. 2 от Правилата за условията и реда за осъществяване на конвойната дейност от служителите на Главна дирекция „Охрана“ (Правилата) „конвойната дейност“ е дейност по охрана и изолация на лице/а/ с мярка за неотклонение „задържане под стража“ или изтърпяващо/и наказание в местата за лишаване от свобода, извършвана от конвоен наряд, на място или при движение по определен маршрут, ходом или със специален автомобил. В чл. 2 от Правилата е предвидено, че основните сили, осъществяващи конвойната дейност, включително и охрана и изолация на лицата, са служителите на Главна дирекция „Охрана“ със съответните правомощия.

В настоящия случай претендираните от ищеца вреди са свързани именно с фактически действия и бездействия при и по повод осъществяване на конвойната дейност, по време на която И. твърди, че са му причинени неимуществени вреди.

Конвоирането на ищеца по описания начин в специален автомобил на ГД“Охрана“ съставлява фактическо действие на органи на тази дирекции и въз основа на конкретна заповед.

Съгласно чл.8, ал.2, т.15 от Правилника за устройството и дейността на Главна дирекция „Охрана“ в относимата редакция, предвижда, че министърът на правосъдието „определя по предложение на главния директор изискванията за оборудването на специалните конвойни автомобили“. Правилата, в които са предвидени тези изисквания са приети като доказателство по делото.

Правилата, като административен акт на министъра на правосъдието, тъй като посочените правила представляват изявление, а не фактическо действие или бездействие. Поради това законосъобразността на Правилата не може да бъде обсъждана в производство по иск за вреди на основание чл.204, ал.4 ЗОДОВ. Поради това незаконосъобразност на Правилата, в това число поради несъответствие с акт от по-висока степен, не може да ангажира отговорността на ГД“Охрана“ за фактически действия или бездействия.

Както се посочи, отговорността на държавата за вреди се претендира от незаконосъобразни действия и бездействия при конвоирането на ищеца, за които осъществени според ищеца от органите на Главна дирекция Охрана, която съдът квалифицира като допустима по чл.204, ал.4 АПК, т.е. за вреди от фактическо бездействие и действие на административен орган. Следователно, при разглеждането на исковата претенция не може да се основава, претендира и преценява незаконосъобразност на административен акт, в това число на незаконосъобразен административен акт на министъра на правосъдието, тъй като подлежи на разглеждане по друг ред, и второ, в изричното уточнение на исковата молба по указания на съда,такова основание не е въведено, съответно преценявано с оглед допустимост на иска за вреди.

Също както се посочи до тук, съгласно чл.391, ал.1 и ал.2 от Закона за съдебната власт, към министъра на правосъдието е създадена Главна дирекция "Охрана", която е и юридическо лице, а съгласно ал.3, т.6 от същата разпоредба, Главна дирекция "Охрана" „конвоира обвиняеми и подсъдими, за които се иска или е постановена мярка за неотклонение задържане под стража, или лица, изтърпяващи наказания в местата за лишаване от свобода, до органите на съдебната власт. Именно качеството на такова лице е имал ищеца на процесната дата, като не е спорно – подсъдим. В казуса по делото се установява фактически действия на служители при ГД Охрана, които на двете дати действително са конвоирали ищеца по посочения в исковата молба маршрут в служебен бус на дирекцията– автомобил със специален режим на придвижване, а също и предназначение – за конвойна дейност, като действително в този бус няма монтирани обезопасителни колани, следователно, за органите от конвойния наряд не е възниквало задължение за фактическо действие да превозят ищеца със поставени такива колани.

Видно е, че в Правилата за конвойната дейност, обсъдени по фактите, не се съдържа разпоредба, според която на конвоираните лица следва да бъдат поставени такива колани. Също такава норма не се съдържа в Правилника за устройството и дейността на Главна дирекция Охрана, нито в Закона за съдебната власт. Конвоирането на лица като ищеца е специфична дейност, която се извършва само от изрично предвидени органи – държавни служители и се подчинява на специална уредба. Този извод може да бъде направен от чл. 391, ал. 7 от Закона за съдебната власт, съгласно която: „Устройството и дейността на Главна дирекция "Охрана" се уреждат с правилник, издаден от министъра на правосъдието.“. Съгласно чл.8, ал.2, т.11 от Правилника, министърът на правосъдието „определя със заповед по предложение на главния

директор на ГД "Охрана" Правилата за осъществяване на призоваването, принудителното довеждане и конвоирането на лица“, а съгласно т.15 от същата разпоредба: „определя по предложение на главния директор изискванията за оборудването на специалните конвойни автомобили и етапните конвойни бази;“. Нито в Закона за съдебната власт, нито в Правилника за устройството и дейността на дирекцията, приет от Министерския съвет, нито в Правилата, в частта по – приложение 4 за оборудването на конвойните автомобили, се съдържа разпоредба, която препраща към общите правила на закона за оборудването на автомобилите, с които се конвоират лицата.

Освен това, съответствието на оборудването на автомобилите с изискванията, на които следва да отговаря, е предмет на проверка и преценка при регистрацията на автомобилите, извършва се от съответните органи, компетентни да извършат регистрацията, съгласно Наредба №И-45 от 24 март 2000 г. за регистриране, отчет, спиране от движение и пускане в движение, временно отнемане, прекратяване и възстановяване на регистрацията на моторните превозни средства и ремаркета, теглени от тях, и реда за предоставяне на данни за регистрираните пътни превозни средства. Така съгласно чл.5, ал. 3, т.4 от Наредбата, при регистрацията на автомобилите звената на МВР извършват необходимите проверки за „4. техническата изправност на превозното средство и неговото комплектоване. Този преглед се извършва при първоначалната регистрация, – чл.32, ал.1, т.1 от Наредбата. Следователно, след като компетентните органи по чл. 5 от Наредбата са извършили необходимите технически прегледи и за комплектоването на специалния автомобил и са издали свидетелство за регистрация, то съдът само в производство, в което се оспорва тази констатация, е компетентен да провери дали е законосъобразна. Съдът следва да зачете правното действие на свидетелството за регистрация на процесния автомобил – като стабилен административен акт. Поради това съдът инцидентно в производство по чл.204, ал.4 АПК не може да пререшава въпроси, които са предмет на проверки при издаването на свидетелството, доколкото издаването му не е предмет на правен спор или на преценка за законосъобразност в процесното производство.

Също не може да се приеме, че по отношение на всички моторни превозни средства от категория М2, какъвто е процесният автомобил, съществува императивно правило за ползване на обезопасителни колани. На първо място, обезопасителните колани, за които претендира ищеца, са за седалки, предназначени за едно лице, а не за седалки тип пейки. На второ място, не се съдържа забрана за използването на седалки тип пейки в случай като процесния.

Съгласно чл. 149, ал.1, буква б) ЗДвП, определя категория М2 - превозни средства от категория М с повече от 8 места за сядане, без мястото за сядане на водача, с технически допустима максимална маса не повече от 5 t; в превозните средства от категория М2, освен местата за сядане, може да има място за стоящи пътници. Очевидно процесният автомобил е предназначен само за превоз на конвоирани лица и служители на дирекцията. В ЗДвП не съществува абсолютно изискване за предпазни колани на автомобили категория М2 и конкретно за приложимостта на

чл.137а ЗДвП и за автомобилите за конвоиране на лица. Тази разпоредба предвижда, че водачите и пътниците в моторни превозни средства от определени категории, сред които и М2, когато са в движение, използват обезопасителните колани, с които моторните превозни средства са оборудвани, а според чл. 137д., първото изречение от ЗДвП:“ Всички седящи пътници в моторните превозни средства от категории М2 и М3, когато са в движение, използват системите за обезопасяване, с които моторните превозни средства са оборудвани, т.е. оборудвани от производителя. Следователно, изискването за ползване на обезопасителни колани е приложимо само ако автомобилите са оборудвани с такива. Към процесната дата не съществува изискване, всички МПС от категория М2, в това число и за конвоиране на лица, да бъдат оборудвани с обезопасителни колани, за да бъдат допускани до движение по отворените за обществено ползване пътища. Този извод се потвърждава и от изискванията за обществен превоз на пътници, регулирани от Закона за автомобилните превози, конкретно чл. 7б, ал.5 от този закон, ДВ, бр. 80/2018 г., в сила от 29.06.2019 г. Съгласно тази разпоредба, редът за оборудване с обезопасителни колани на моторните превозни средства от категории М2 и М3, клас В, клас II и клас III, за управлението на които се изисква свидетелство за управление от категории D1, D1E, D или DE, които не са оборудвани фабрично с такива, се определя с наредбата по чл. 146, ал.1 ЗДвП.

Следователно, към процесните дати, не съществува изискване, за използване на обезопасителни колани в конкретното превозно средство при конвоирането на ищеца и не е налице незаконосъобразно бездействие на служебните лица, непосредствено осъществили конвоя, нито на висшестоящи, доколкото не съществува такова императивно изискване.

Независимо от факта, че първоинстанционният състав също е достигнал до този извод, е извел бланкетно, че органите на ГД Охрана е следвало, с цел избягването на жестоко, нечовешко или унизително отношение към тези лица, да намерят подходящ технически начин, чрез който да бъде предотвратено евентуалното нараняване на транспортираното лице при внезапно спиране на автомобила или при възникване на пътен инцидент. Следователно, ГД Охрана е санкционирана за липсата на конкретно проявено поведение, без да е конкретизирано в какво следва да се изразява същото, още по-малко да е установено дължимо такова по силата на национална или пряко приложима норма от общностното законодателство, а прокламирано във връзка с относима такава.

Общ принцип в правото е, че за да бъде ангажирана съответната отговорност, първо следва да бъде установено конкретното

правнодължимо поведение и дали осъщественото такова се е отклонило от него и по какъв начин. Именно това в настоящето производство нито е установено, нито е надлежно мотивирано от първоинстанционния съд. Следователно, не е налице първата изискваща се предпоставка за ангажиране на отговорността на държавата по чл.1, ал.1 ЗОДОВ-незаконосъобразно бездействие.

На основание изложеното, по съображение, че не се установява незаконосъобразно бездействие или действие на орган при ГД Охрана на конкретните дати – 13.12.2019 г. и на 21.05.2021 г., и по повод конвоирането на ищеца, не е изпълнено първото изискване за незаконосъобразна дейност на административен орган, и отговорността на държавата не следва да бъде ангажирана.

ГДО е изпълнила свое законоустановено задължение и не е налице незаконосъобразно поведение. Няма данни за служители на администрацията, които със своите действия да са попречили на права на ищеца, нито са проявили бездействие, изразяващо се в неизпълнение на задължение по закон да осъществи свое право.

По делото не е установено дължимо поведение на администрацията, чието неизпълнение може да се третира, като незаконосъобразно действие или бездействие по смисъла на АПК. С това в конкретния случай не са налице в кумулативна даденост всички изброени предпоставки за реализиране отговорността на държавата.

Последица от липсата на доказване на всички предпоставки по чл.1, ал.1 от ЗОДОВ е отхвърляне на иска и в уважената от АССГ част.

Решението в осъдителната част е постановено в противоречие с материалния закон и е необосновано. Съобразно този изход е неоснователна и претенцията за лихви върху обезщетението.

По гореизложените съображения и на основание чл. 222, ал. 1 АПК, Административен съд – София град, XXV касационен състав,

РЕШИ

ОТМЕНЯ Решение № 1314/ 28.02.2023 г. по адм. дело № 8749/ 2012 г. на Административен съд- София- град (АССГ) в ЧАСТТА, с която е ОСЪДЕНА Главна Дирекция „Охрана” при Министерство на правосъдието е осъдена да заплати на К. Д. И. сумата от 1250 (хиляда двеста и петдесет) лева, представляваща обезщетение за причинени

неимуществени вреди, изразяващи се претърпени физически болки и страдания, предизвикани от причинени травми, поради транспортирането му на 13.12.2019 г. и на 21.05.2021 г., с автомобили, собственост на Главна Дирекция „Охрана“ без обезопасителен колан или друго техническо средство, предотвратяващо нараняване при внезапно спиране или инцидент, в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, ведно със законната лихва, считано от 29.06.2022 г. до окончателното изплащане на сумата.

РЕШЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:

1.

2.